

בעניין משחק עם לוי

בס"ד יום ג' לסדר "לא יאבה ה' סלוח לו"

איתא בש"ס עבודה זרה ג' ע"ב "אמר רב יהודה אמר רב שנים עשרה שעות היו היום, שלוש הראשונות וכו' רביעיות יושב ומשחק עם לוי וכו' שנאמר לוי וכו' יצרת לשחק בו". ובב"ב דף ע"ד ע"ב "אמר רב יהודה אמר רב כל מה שברא הקב"ה בעולמו זכר ונקבה בראם אף לוי וכו' זכר ונקבה בראם ואלמלי נזקקין זה לזה מחריבין כל העולם כולו. מה עשה הקב"ה סירס את הזכר והרג הנקבה ומלחה לצדיקים לעתיד לבוא וכו' וליעביד איפכא (דיהרוג לזכר ויסרס לנקבה) איבעית אימא וכו' איבעית אימא כיוון דכתיב לוי וכו' יצרת לשחק בו בהדי נקבה לאו אורח ארעא". ויש לעיין משחק מהו.

והנה בבראשית כ"א ט' "ותרא שרה וגו' אשר ילדה לאברהם מצחק" ופירש"י "מצחק לשון עבודת אלילים וכו' ד"א לשון גילוי עריות וכו' ד"א לשון רציחה כמ"ד (שמואל ב' ב' י"ד) יקומו נא הנערים וישחקו לפנינו וגו'". נמצינו למדים דמשחק ומצחק חד הם ולכך אפשר למילף מ"וישחקו לפנינו" דמצחק הוא לשון שפיכות דמים.

ועתה נחזה משחק עם לוי מהו. ע"כ לא שייך ביה שפיכות דמים דהא הרג רק את הנקבה ואת הזכר הותר לפליטה ואף לשון ע"ז לא שייך גבי מקום. א"כ ודאי לשון משחק דידן לשון גילוי עריות הוא. ובענין זה יש לדייק מלשון הפסוק "לוי וכו' יצרת לשחק בו", בו ולא איתו, דהלוי וכו' הוא הפסיבי וד"ל.

ויש להקשות דהא הקב"ה מקיים את כל המצוות כדאיתא בירושלמי ר"ה פ"א ה"ג "ושמרו את משמרת אני ה' אני הוא ששימרת מצוותיה של תורה תחילה" וכן איתא בשמות רבה פרשת משפטים "לפי שאין מידותיו של הקב"ה כמידת בשר ודם וכו' והקב"ה אינו כן אלא מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות ולשמור" וא"כ היאך יעלה על הדעת דיעבור על גילוי עריות.

ונראה לתרץ דבלא"ה יש להבין מפני מה סירס לזכר והא כבר הרג לנקבה ושוב אין חשש שיחריבו העולם כולו (ורש"י תירץ מה שתירץ ועדיין אין מיושב כה"צ) וליישב כל זה צ"ל דלכך סירס לזכר כדנתיא בנדרים ס"ד ע"ב "ארבעה חשובין כמת וכו' ומי שאין לו בנים" וכיוון דחשוב כמת לא חשיב דעבר קודשא בריך הוא על גילוי עריות.

ואין להקשות דהואיל ונקבה ליתא ממילא לא שייך ביה בנים וחשוב כמת ולא היה לו לסרסו, דהא פשיטא דכל בתולה דנישאת לא חשיבא כמתה עד דיולדת, דכיוון דאינה מופקעת מפרשת בנים חשיב כיש לה בנים בכוח (פוטנציא בלע"ז) ורק עקרה כרחל או מסורס כלויתן חשוב כמת. וכי תימא היה לו לקב"ה להורגו ללוי ממש מפני הרואין דלא ליתי לאיחלופי ולומר עריות מותרות יש לתרץ דאין הקב"ה חפץ בנקרופיליא כדכתיב לא המתים יהללו יה.

אולם לכאורה שטר ושוברו בצידו דאם חשיב כמת ולא שייך ביה גילוי עריות, לא שייך ביה לשון משחק ומהו דכתיב לוי וכו' יצרת לשחק בו. איברא אין בקושיא זו ממש דלשון משחק שייך אף בכל הדומה לעריות כדמוכח בבראשית ל"ט י"ז "בא אלי העבד העברי אשר הבאת לנו לצחק בי" והא אשת פוטיפר בת נח היא ואיסורה לישראל מדברי סופרים הוא ולא חשיבא ערוה, ע"כ כל כעין עריות מצחק קרי ליה. ואין לומר דיוסף נמי בן נח הוא ואסורה עליו משום ערוה דהא קיימו האבות כל התורה כולה קודם שניתנה ויוסף בכלל כדאיתא בויקרא רבה פרשת ויקרא "יוסף קיים מה שכתוב בתורה שנאמר

וכו"ו וא"כ שמר שבת ואמר ריש לקיש בסנהדרין נ"ח ע"ב עובד כוכבים ששבת חייב מיתה, ע"כ
דישראל הוה.

אגב גררא, כיוון דאתינן להכי, אמרנו בליבנו נעלה על שולחן מלכים, מאן מלכי רבנן, דבר נאה
שנתחדש לנו מפי רוח"ק שהופיעה בבית מדרשנו בעניין צחוק דשרה אימנו ע"ה. כתיב "ותאמר שרה
צחוק עשה לי אלוהים" וכבר כתבנו למעלה דצחוק גבי שמיים הוי לשון גילוי עריות. וילפינן ג"ש מיפת
תואר, כתיב התם "ועשתה את ציפורניה" וכתיב הכא "עשה לי אלוהים" מלמד שעשאו הקב"ה
ליצחק באצבע. וי"א מלמד שיש לו לקב"ה פעטיש לצפרניים. ואין להקשות כיצד עבר הקב"ה על גילוי
עריות, כדכתבנו, דכיוון דעקרה היתה חשובה כמתה וכו'. וזהו שאמר הקב"ה "היפלא מה דבר" דלא
כמו שאמר המן הרשע באסתר רבה פרשה ז', "הוא זקן ואינו יכול לעשות כלום" (אימפוטנציא בלע"ז),
אלא אדרבא כוחו ואונו במותניו.

אך יש לדעת דהיתה לה עדנה ופסקה להיות עקרה כשהיה הקב"ה בתוכה כמה שנאמר "ותצחק
שרה בקרבה לאמור אחרי בלתי היתה לי עדנה", כלומר, כשהיה בקרבה היתה לה עדנה, וכיוון שכן
כבר לא היתה עקרה וחייל עליה דין אשה חיה ואסורה בערוה ולכך היה זקוק הקב"ה לפרוש באיבר
מת כדין פירסה נידה בשעת תשמיש. וע"ז נאמר לא עליך המלאכה לגמור וכו'. ואע"פ שנולד יצחק
"כעת חיה", כלומר לאחר שנים עשר חודש, לא קשה מידי דביבמות פ ע"ב עבד רבא תוספאה עובדא
באשה שהלך בעלה למדינת הים ואישתהי עד תריסר ירחי שתא ואכשריה, אלמא שייך עיבור ארוך
י"ב חודש.